

A.V.KOSENKO, A.O.KASYCH, O.V.LEGA, O.V.AREFIEVA
**ВПЛИВ УПРАВЛІНСЬКИХ ТА ВАРТІСНО-ЦІНОВИХ ДЕТЕРМІНАНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА**

Стаття присвячена дослідженню впливу факторів, що визначають конкурентоспроможність окремих підприємств і країн в умовах ринкової економіки. Проаналізовано зміну пріоритетів у різні періоди розвитку економіки. На етапі індустріальної економіки пріоритетом в досягненні конкурентних переваг були основні фактори виробництва: праця і природні ресурси, капітал. Наступний етап ринкової конкуренції пов'язаний з інвестуванням. Залучення іноземних і вітчизняних інвестицій забезпечило компаніям і державам досягнення конкурентних переваг. Головним завданням було створення сприятливих умов для інвестицій. У сучасній економіці роль основних факторів виробництва, управлінських та вартісно-цінових детермінант, а також інвестицій залишається важливим критерієм конкурентоспроможності. У той же час відбувається перехід на принципово нові технології, засновані на інформації як найважливішому ресурсі. З'являється нова галузь економіки, пов'язана з цифровими технологіями прийому, передачі та обробки інформації. Перехід на цифрові технології супроводжується змінами в бізнес-середовищі. Конкурентоспроможність компаній в цифровій економіці залежить від конкурентоспроможності на світовому ринку. Змінюється структура робочої сили. На конкурентоспроможність компаній впливає якість працівників, зайнятих на виробництві. Йде боротьба за висококваліфіковані кадри. На сучасному етапі інновації стають основним фактором конкурентоспроможності як окремих підприємств, так і країн в цілому. Українські промислові підприємства, зіткнувшись з кризовими явищами і проблемами впровадження інновацій та інноваційних технологій у своє виробництво, змушені самостійно шукати нові шляхи інноваційного розвитку підприємства, створюючи нові виробничі кластери "виробничих комплексів" для вирішення найосновнішої проблеми повної модернізації їх виробництва, а тому закономірності такого явища, як формування "виробничих комплексів", вимагають його всебічного дослідження. У статті сформульовані основні закономірності формування "виробничих комплексів", де ланкою є інновації, як особливий фактор підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств, але в складі "виробничого комплексу". Проведено аналіз наукових досліджень у сфері інноваційної сфери економіки в частині вивчення закономірностей формування "виробничих комплексів", зроблено висновки про відсутність концепції інноваційного розвитку "виробничих комплексів", запропоновано концепцію інноваційного розвитку "виробничих комплексів" в нашій країні.

Ключові слова: інтелектуальна власність, управління, конкурентоспроможність, ціна, науково-технічна продукція, промислове підприємство

A.V.KOSENKO, A.O.KASYCH, O.V.LEGA, O.V.AREFIEVA
**THE INFLUENCE OF MANAGEMENT AND VALUE-PRICE DETERMINANTS OF
INTELLECTUAL PROPERTY ON THE COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE**

The article is devoted to the study of the influence of factors that determine the competitiveness of individual enterprises and countries in the conditions of a market economy. The change of priorities in different periods of economic development is analyzed. At the stage of the industrial economy, the priority in achieving competitive advantages was the main factors of production: labor and natural resources, capital. The next stage of market competition is related to investment. Attracting foreign and domestic investments has provided companies and states with competitive advantages. The main task was to create favorable conditions for investments. In the modern economy, the role of the main factors of production, managerial and value-price determinants, as well as investments remains an important criterion of competitiveness. At the same time, there is a transition to fundamentally new technologies based on information as the most important resource. A new branch of the economy is emerging, associated with digital technologies for receiving, transmitting and processing information. The transition to digital technologies is accompanied by changes in the business environment. The competitiveness of companies in the digital economy depends on competitiveness in the global market. The workforce structure is changing. The competitiveness of companies is affected by the quality of workers employed in production. There is a struggle for highly qualified personnel. At the current stage, innovations are becoming the main factor in the competitiveness of both individual enterprises and countries as a whole. Ukrainian industrial enterprises, faced with crisis phenomena and problems of introducing innovations and innovative technologies into their production, are forced to independently search for new ways of innovative development of the enterprise, creating new production clusters of "production complexes" to solve the most basic problem of complete modernization of their production, and therefore the regularity of such a phenomenon, as the formation of "production complexes", require its comprehensive study. The article formulates the main regularities of the formation of "production complexes", where innovation is a link, as a special factor of increasing the competitiveness of industrial enterprises, but as part of the "production complex". An analysis of scientific research in the innovative sphere of the economy was carried out in the part of studying the patterns of formation of "production complexes", conclusions were drawn about the lack of a concept of innovative development of "production complexes", a concept of innovative development of "production complexes" in our country was proposed.

Keywords: intellectual property, management, competitiveness, price, scientific and technical products, industrial enterprise

Постановка проблеми. Ключовим фактором конкурентного успіху в сучасному розвитку економіки є постійне підвищення ролі інтелектуальних інновацій та об'єктів інтелектуальної власності, її управлінських та вартісно-цінових детермінант. В даний час виробничий комплекс стикається з проблемою низької інтелектуальної та інноваційної активності підприємств. На світовому ринку досягти домінування, в першу чергу стратегічного, можна тільки за рахунок реалізації інтелектуальних інновацій, тому перехід до безперервного інтелектуально-інноваційного процесу є важлива особливість економічного зростання. Під інтелектуальними інноваціями, як фактором

підвищення конкурентоспроможності, розуміється кінцевий результат інтелектуальної та інноваційної діяльності, який отримав реалізацію у вигляді нового або вдосконаленого продукту на фундаментальному рівні (об'єкта інтелектуальної власності), який використовується для подальшої реалізації на практиці, а також - це результат впровадження на ринок інтелектуальних та інноваційних розробок, тобто товару чи послуги вже виведених на стадію комерційного використання, коли вони починають приносити своєму розробнику (власнику) економічний ефект.

Виходячи з цих положень, актуальність даної теми наукових досліджень в сфері співвідношення

інтелектуальної власності і рівня конкурентоспроможності промислового підприємства очевидна, оскільки інтелектуальна інновація, її управлінські та вартісно-цінові детермінанти є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності підприємства, що обумовлено тим, що кінцевий результат інтелектуальної та інноваційної діяльності може бути використаний в новій або вдосконаленій формі для подальшого застосування на практиці.

Метою дослідження є виявлення інтелектуальних та інноваційних напрямів розвитку промислових підприємств та оцінка впливу управлінських та вартісно-цінових детермінант на створення на їх основі інтелектуальної власності інновацій на рівень конкурентоспроможності підприємства та його продукції. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити поставлені завдання: проаналізувати теоретичні основи понять інтелектуальної власності, інновацій та інноваційного розвитку, управлінських та вартісно-цінових детермінант, визначити їх значення для успішної ринкової діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми інтелектуально-інноваційного розвитку промислових підприємств та його впливу на рівень конкурентоспроможності знаходяться в центрі уваги багатьох українських та зарубіжних дослідників. Зокрема, в наукових дослідженнях науковців Ілляшенко С.М., Косенко О.П., Перерви П.Г., Ткачова М.М., Маслак О.І., Долини І.В., Кобелевої Т.О., Нагі С., Косенко А.В., Кобелева В.М. та ін. та ін. змістовно розкриваються проблеми формування й використання інтелектуальних ресурсів, активів, управління об'єктами інтелектуальної власності в процесі функціонування й розвитку підприємств. Дослідження проблематики конкурентної та конкурентних переваг висвітлено в роботах Старостіної А.О., Глізнуци М.В., Верес Шомоші М., Шімф К., Майстро Р.Г. та ін. Проте, незважаючи на численні дослідження вказаних та інших науковців, низка питань з приводу впливу інновацій та інтелектуальних ресурсів на конкурентну спроможність промислових підприємств залишаються не повністю розв'язаними і потребують більш детального розгляду та вивчення.

Виклад основних результатів дослідження. Ринкова конкуренція на протязі декількох послідовно змінюючих одна одну економічних структур залишається основною рушійною силою економічного розвитку. Ні окремі країни, ні окремі підприємства сьогодні не здатні протистояти впливу ринкової конкуренції. Ця обставина особливо проявляється в сучасних умовах глобалізації та цифровізації економіки. Протягом досить тривалого періоду розвитку світового господарства конкурентоспроможність досягалася за рахунок основних факторів виробництва. Країни, які мали великі запаси природних ресурсів, сприятливий для сільського господарства клімат, дешеву робочу силу, мали конкурентні переваги і могли забезпечити високий дохід на душу населення. Варто також сказати, що наявність ресурсів є лише необхідною, але не достатньою умовою ефективної роботи. Є багато

країн, які мають значні природні ресурси, але не стали економічно розвиненими. І навпаки, світова історія знає приклади економічно успішних країн, які досягли успіху, не маючи в своєму розпорядженні достатньої кількості природних ресурсів.

Інтелектуально-інноваційна діяльність - це сукупність наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, спрямованих на комерціалізацію накопичених знань, технологій та обладнання [1, 2, 6]. Основна причина інтелектуальної та інноваційної діяльності підприємства полягає в тому, що все, що сьогодні існує, з часом старіє. З цього випливає, що необхідно регулярно замінювати все, що застаріло, перестало бути актуальним, а також втрачувати всі помилки, недоліки і прорахунки. Для цього підприємства періодично сертифікують продукцію, технології та робочі місця, перевіряють ринок і канали збуту. І це не просто діагностика виробничо-господарської діяльності організації та її продукції. На підставі цих даних адміністрація підприємства вибудовує завдання, перш за все, подумує те, як самостійно зробити свою продукцію застарілою, а не чекати, поки це зроблять конкуренти. Перш за все, інтелектуальна та інноваційна діяльність підприємства, її управлінські та вартісно-цінові детермінанти спрямовані на підвищення конкурентоспроможності його продукції [7, 8]. Конкурентоспроможність - це характеристика товару або послуги, яка відображає їх відмінність від конкуруючого товару як за ступенем відповідності конкретній потребі, так і за витратами на її задоволення. Споживчі властивості і ціна є основними складовими конкурентоспроможності товару (послуги).

Перехід до нового етапу інтелектуального та інноваційного розвитку неможливий без реалізації модернізованої інноваційної політики, яка могла б забезпечити створення в Україні сприятливого інноваційного клімату, необхідного для успішного інвестування в економіку. Така політика повинна об'єднувати науку, техніку, виробництво, споживання, фінансову систему, освіту зі спільними завданнями і повинна бути орієнтована на використання інтелектуальних ресурсів, розвиток високотехнологічних галузей та створювати економічні пріоритети.

Формування конкурентних переваг на основі інтелектуальної власності та її управлінських і вартісно-цінових детермінант можливо шляхом її реалізації в нових товарах і технологіях, що в свою чергу забезпечує підприємству технологічну перевагу над конкурентами. Але наявність конкурентної переваги не являється самоціллю для підприємства, надзвичайно важливо зорієнтувати свою діяльність та ефективно слідувати своїй вибраній стратегії, що в підсумку дозволяє підприємству добитися успіху в конкурентній боротьбі (рис.).

На наш погляд, на інтелектуально-інноваційну діяльність підприємств, на управлінські та вартісно-цінові детермінанти впливають різні фактори на макrorівні. Відзначимо лише основні з них:

- стан і динаміка розвитку економіки країни. Це основний фактор, що визначає фінансові можливості держави і всіх суб'єктів господарювання в здійсненні інноваційної та інтелектуальної діяльності. В якості найважливіших зовнішніх факторів, що впливають на соціально-економічний розвиток України, були визначені: динаміка ВВП країн - основних торговельних партнерів (США, Канада, Європейський Союз), інфляція в Україні та єврозоні, курс української гривні та євро до долара США, ситуація на світовому ринку нафти, а також найважливіша для України сировина та енергетика. Розмір цих макроекономічних показників залежить від здатності не тільки держави, а й комерційних організацій виділяти необхідні ресурси для інвестицій;

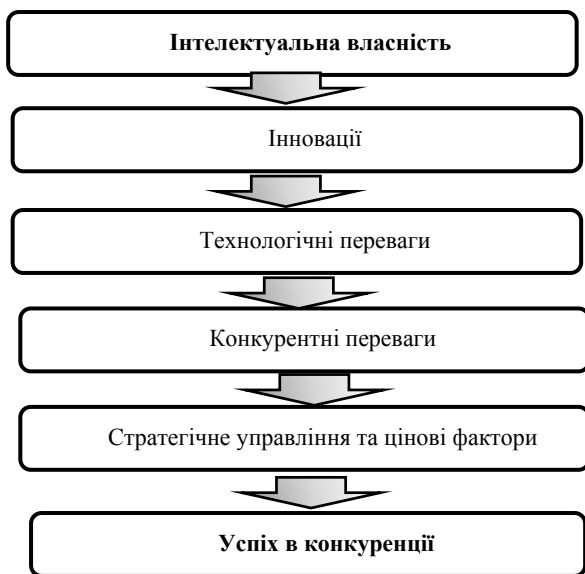

Рисунок – Стадії досягнення успіху підприємства в конкурентній боротьбі

- рівень інфляції, який найбільш істотно впливає на активність інвестиційної діяльності в країні. Слід мати на увазі, що рівень і динаміка інфляції тісно пов'язані з рівнем і динамікою ставки рефінансування Національного банку;

- залучення іноземного капіталу, що є важливою умовою пожевлення інтелектуально-інноваційної діяльності;

- податкове законодавство. Удосконалення податкової системи вбачається в оптимізації податкових ставок, а також зменшенні кількості податків усіх рівнів;

- рівень розвитку малого та середнього бізнесу в країні.

Виходячи з дії та впливу вказаних факторів важливо класифікувати сферу застосування інновацій для промислових підприємств, яка, на нашу думку, повинна складатися з шести видів основних нововведень:

а) застосування нової техніки і нового технологічного процесу;

б) впровадження нової технології для вдосконалення продукції та надання їй нових характеристик і властивостей;

в) створення нових ринків збуту продукції;

г) використання нової сировини або нових матеріалів у виробництві продукції;

д) організація нового виробництва;

е) створення нової організаційно-управлінської форми виробничих відносин.

Як видно із запропонованих видів інновацій, українські промислові підприємства, щоб вижити в нових умовах інноваційної економіки, використовуючи «теорію інновацій», вибрали нову організаційну форму «виробничих комплексів» (новий виробничий кластер) з метою об'єднання і розширення свого виробництва з метою досягнення спільних інтересів і цілей такого об'єднання. Тому «виробничі комплекси» слід відносити до нововведень організаційного характеру (організація нового виробництва або створення нової організаційно-управлінської форми виробничих відносин).

У сучасній економіці інтелектуально-інноваційна діяльність в тій чи іншій мірі присутня на всіх промислових підприємствах. Інноваційні розробки та технології, їх застосування у виробництві нової продукції є основою розвитку національної економіки. Розвиток інноваційної діяльності промислових підприємств відіграє важливу роль в сучасному суспільстві. Підприємства, які успішно створюють і реалізують інноваційну продукцію, домінують на ринку і отримують високий прибуток за рахунок зниження своїх витрат [1, с. 26].

Розвиток світової економіки показує, що ринок і конкуренція є основними механізмами розвитку сучасної економіки в порівнянні з усіма їх рушійними факторами. Ефективність ринкових операцій вище, ніж в умовах досконалої конкуренції і в умовах їх розкриття. Конкуренція вимагає умовних експериментальних, технологічних, економічних і організаційних зв'язків. Тому великий вплив на роботу підприємства мають стейкхолдери. Підприємство і конкуренція є однією з рушійних сил економічного розвитку. В даний час посилюється конкуренція не тільки на товарному ринку (конкуренція від іноземних конкурентів, які намагаються освоїти внутрішній ринок), але і на ринку матеріалів і трудових ресурсів. Прямий конкурентний конфлікт в основному впливає на внутрішнє середовище підприємства, особливо виробничого спрямування. Тому в умовах ринкової економіки необхідно аналізувати і підвищувати конкурентоспроможність нової продукції, що дозволяє підприємству не тільки просто існувати, а й мати хороші перспективи на майбутнє. Продукт завжди буде конкурентоспроможним, коли він поєднує в собі споживчі властивості і цінність, а також забезпечує комерційний успіх підприємства.

Досягти досконалості в процесі виробництва можна, але справжня конкурентоспроможність на ринку оцінюється тільки в порівнянні з такою ж і аналогічною продукцією. Ефективність споживача визначається як загальна корисна залежність результату, суми споживчих товарів із загальними витратами виробленого і використаного.

Однією з важливих проблем інноваційної діяльності є організація інноваційної управлінської

діяльності. Багато компаній намагаються здійснювати цю діяльність самостійно через інноваційні центри, які присвячені цій меті створення інноваційних продуктів. Інновації - це не тільки використання передових технологій, а й нововведень в менеджменті. Для реалізації завдань компанії необхідно перебудувати систему управління компанією на основі нової технології управління. Компанії, які хочуть працювати, повинні розробляти інноваційні методи. Суть цих методів полягає в тому, що для управління підприємством і співробітниками створюється робочий процес, що забезпечує якісне виробництво продукції. Забезпечення конкурентоспроможності Продукція вимагає інноваційного ставлення підприємства, суть якого полягає в пошуку і реалізації нововведень. Зрозуміло, що технологія виробництва товарів відіграє важливу роль на підприємстві.

У формуванні інтелектуальної та інноваційної політики підприємства можна виділити ряд етапів:

а) на першому етапі визначити необхідність розвитку підприємства і обґрунтувати його економічно вигідні варіанти. Для цього потрібно оцінити споживчий попит на продукцію і виявити очікуваний попит, порівняти витрати виробництва з ринковими цінами, визначити виробничі можливості підприємства на перспективу, проаналізувати діяльність підприємства за попередній період і виявити резерви;

б) на другому етапі розробляються інтелектуально-інноваційні проекти для реалізації обраних напрямків розвитку підприємства;

в) на третьому етапі відбувається вибір економічно вигідного інтелектуально-інноваційного проекту, запланованого до реалізації. Тут потрібно визначити вартість обладнання, будівельних матеріалів, оренду виробничих площ, доставку готової продукції на ринок збуту; витрати на заданий обсяг виробництва і одиницю продукції, виробленої на новому обладнанні; обсяг інвестиційних ресурсів; обсяг власних і залучених коштів, необхідних для реалізації проекту; показники ефективності проекту та ризики.

В основі прийняття обґрунтованих рішень, що дозволяють отримати очікуваний прибуток, лежить оцінка і порівняння суми передбачуваних інвестицій і майбутніх доходів від інновацій. При цьому необхідно враховувати такі фактори, як: обмеженість фінансових ресурсів, вартість джерел фінансування, передбачуваний вид і вартість об'єктів, кратність варіантів для кожного виду інноваційної діяльності, рівень ризиків, пов'язаних з прийняттям того чи іншого рішення, вплив промисловості, регіональна специфіка діяльності організацій на вибір об'єктів і характер джерел фінансування, зовнішні і внутрішні умови діяльності організацій. Ці фактори характеризують якість і ефективність управління інноваціями, вони можуть бути оптимізовані в процесі реалізації інноваційної політики організацій.

При цьому на державному рівні не розроблена і недоступна єдина методика розрахунку основних показників та методичних рекомендацій щодо впровадження інноваційно-впроваджувальних та інноваційних технологій: інноваційна діяльність,

норма прибутку, термін окупності, загальний економічний ефект, чиста приведена вартість, індекс рентабельності (рентабельності) з урахуванням застосовності двох основних принципів оцінки ефективності реалізації інноваційного проекту або інноваційного продукту: принципу порівняння вплив на вартість реалізації та принципу врахування імовірнісного характеру ефекту від впровадження нововведень. Всі перераховані вище проблеми залишаються невирішеними і зачіпають інтелектуально-інноваційні процеси промислових підприємств, що входять до складу виробничого комплексу. У цих умовах неможливо очікувати, що самостійні промислові підприємства зможуть подолати системну кризу, адже впровадження продуктової інновації, технологічної інновації, маркетингові інновації, організаційні інновації без державної підтримки та інвестицій (фінансування) набуло затяжного характеру, оскільки держава не має достатніх коштів для проведення тотальної модернізації промислових підприємств, як одного з виробничих кластерів української економіки.

Висновки та напрямки подальших досліджень.

На закінчення відмітимо, що творчість та інновації є спорідненими та взаємодоповнюючими конструкціями. У сучасному бізнесі неможливо, а іноді і неприйнятно існувати без них, вони забезпечують ефективність діяльності організації. Інновації та креативність мають важливе значення для функціонування промислового підприємства, яка прагне до успіху в довгостроковій перспективі. Інновації для організації життєво необхідні. Необхідність - це можливість виживання, забезпечення і підтримки конкурентоспроможності і подальшого розвитку. А креативність - це компонент, який стимулює більш широкий інноваційний процес в сучасній економіці, а також підвищує здатність організацій зберігати свої конкурентні переваги, а також випереджати конкурентів.

Протягом усіх періодів розвитку ринкової економіки конкуренція між окремими компаніями і країнами завжди залишалася головною рушійною силою. Роль окремих факторів конкурентоспроможності на різних етапах економічного розвитку змінювалася. Для індустріальної економіки такими факторами були ресурси, що використовуються у виробництві. Етап інвестування пов'язаний з підвищенням ролі інвестицій і можливості їх залучення. Забезпечення конкурентоспроможності на сучасному етапі багато в чому визначається здатністю підприємств використовувати сучасні інтелектуальні технології, створені на основі об'єктів інтелектуальної власності.

В статті ми намагалися довести, що вплив інтелектуальної власності на рівень конкурентоспроможності промислових підприємств полягає в оптимізації використання ресурсів. Наприклад, фінансових ресурсів - з метою підвищення порівняльних і конкурентних переваг; організаційних ресурсів - для використання економії на масштабі (це дозволяє знизити собівартість продукції в довгостроковій перспективі); технологічних ресурсів -

для здійснення заходів з ресурсозбереження та енергозбереження (це дозволяє знизити витрати і збільшити якість продукції).

Від впровадження інтелектуальної власності на підприємстві з точки зору його конкурентоспроможності можна отримати такі ефекти:

- по-перше, підвищення конкурентоспроможності товару, створення конкурентних переваг на короткострокову і середньострокову перспективу;

- по-друге, впровадження нових потреб, створення конкурентних переваг на довгострокову перспективу;

- по-третє, підвищення ефективності виробництва, перетворення конкурентоспроможності товарної маси в конкурентоспроможність підприємства.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна сказати, що вплив на елементи конкурентоспроможності з боку інтелектуального фактору, який формує їх позитивні зміни (підвищення якості продукції, зниження витрат, цін, поліпшення обсягу продажів, активізація інноваційної діяльності) призводить до підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Список літератури

- Кравчук А.В., Перерва П.Г. Ефективність як економічна категорія // *Вісник НТУ «ХП» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ «ХП», 2018. № 15 (1291). С. 137-143.
- Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // *Вісник НТУ «ХП» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ «ХП», 2017. № 45 (1266). С.51-55.
- Марчук Л.С., Перерва П.Г. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // *НТУ «ХП» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ «ХП», 2018. № 15 (1291). С. 53-63.
- Перерва П.Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові // *Вісник НТУ «ХП» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Х.: НТУ „ХП”. 2018. № 37(1313). С. 27-32.
- Pererva P., Gutsan O., Diachenko T. (2017) Motivation of personnel on machine-building enterprise // *Balance and Challenges. X International scientific conference. Miskolc-Lillafured : University of Miskolc*, 2017. P.100-106.
- Nagy S., Pererva P., Maslak M. (2018) Organization of Marketing activities on the Intrapreneurship // *MIND JOURNAL // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna*. № 5.
- Kosenko A., Pererva P. (2015) The rank estimate of the commercial potential of intellectual technologies // *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky / Ed. Dr. h.c. M.Varchola. Kosice (Slovakia)*. Volume 3, No.3. P.83-91.
- Besprozvanykh O., Pererva P., Tiutlikova V., Kovalova V., Kudina O., Dorokhov O. (2019). Improvement of the Method for Selecting Innovation Projects on the Platform of Innovative Supermarket // *TEM Journal*, 8(2), pp. 454-461. URL: DOI: 10.18421/TEM82-19
- Pererva, P., Hutsan, O., Kobieliiev, V., Kosenko, A., Kuchynskiy, V. (2018). Evaluating elasticity of costs for employee motivation at the industrial enterprises // *Problems and Perspectives in Management*, 16(1), pp. 124-132. URL: DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16\(1\).2018.12](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16(1).2018.12)
- Kuchynskiy, V., Pererva, P., Kobieliieva, T., Garmash, S., Danko, T. (2021). Ensuring the Sustainable Development of an Industrial Enterprise on the Principle of Compliance-Safety // *Studies of Applied Economics*, 39 (5). doi: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i5.5111>
- Kobieliieva T., Tkachova N., Pererva P., Tkachov M., Diachenko T. (2021) Management of relations with enterprise stakeholders on the basis of value approach // *Problems and Perspectives in Management*, 19(1), pp. 24-38. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19\(1\).2021.03](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19(1).2021.03)
- Kuchynskiy, V., Pererva, P., Kobieliieva, T., Kosenko, A., Maslak, O. (2021). Economic substantiation of outsourcing the information technologies and logistic services in the intellectual and innovative activities of an enterprise // *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4 (13 (112)), 6–14. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.239164>
- Nazarenko S., Pererva P., Maistro R., Danko T., Doronina M., Sokolova L. (2021). The formation of economic and marketing prospects for the development of the market of information services // *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 6 (13 (114)), 6–16. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.245251>
- Pererva P., Usov M., Chernobrovkina S., Larka L., Rudyka V. (2021). Methods for Assessing the Investment Attractiveness of Innovative Projects. *Studies of Applied Economics*, 39 (6). doi: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i6.5167>
- Kobeleva T.O., Pererva P.G. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства // *Вісник НТУ «ХП» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ «ХП», 2016. № 28 (1200). С. 70-74.
- Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // *Економіка розвитку*. 2011. № 4 (60). С. 116-120.
- Maslak O.I., Maslak M.V., Grishko N.Y., Pererva P.G., Hlazunova O.O., Yakovenko Y.Y. (2021) Artificial Intelligence as a Key Driver of Business Operations Transformation in the Conditions of the Digital Economy // *Proceedings of the 20th IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems, MEES 2021*. DOI: 10.1109/MEES52427.2021.9598744
- Kosenko A., Pererva P. (2014) Technological Market Conjuncture: Risk Assessment Commercialization of Intellectual Property // *Club Economics in Mishkolc: Theory, Methodology, Practice*. International Advisory Board: University of Mishkolc Faculty of Economiks. Volume 10. №1. P.55-62.
- Kobieliieva T.O., Tkachov M.M., Tkachova N.P., Pererva P.G. (2017) Determination of marketing characteristics of market capacity for electrical automation. // *Менеджмент і маркетинг інновацій*. №3. С.79-86.
- Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. К.: Знання, 2009. 1070 с.
- Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Управління маркетингом інноваційної продукції на засадах життєвого циклу товару // *НТУ «ХП» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ «ХП», 2016. № 28 (1200). С. 26-30.
- Глізнука М.Ю., Перерва П.Г. Бенчмаркінг як метод оцінювання інтелектуального потенціалу регіонів // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 4. С. 11-19.
- Tkachev M.M., Kobieliieva T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. № 4 (8), ч. 2. С. 240-246.
- Financial and technological leverage in the system of economic evaluation of innovative technologies (2017) / P.G.Pererva [et al.] // *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice* 2(23). 405-413. DOI:10.18371/fcapter.v2i23.121920
- Kosenko A.V., Tkachev M.M., Kobieliiev V.M., Pererva P.G. (2018) Innovative compliance of technology to combat corruption // *Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds / S.M. Iliashenko, W.Strielkowski (eds.)*. 1st edition. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement. P.285-295.
- Kobieliieva T.O., Tkachov M.M., Tkachova N.P., Pererva P.G. (2017) Modeling the marketing characteristics of market capacity for electrical automation // *Marketing and Management of Innovations*. №4. С.67-74.
- Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva., Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
- Compliance program of an industrial enterprise. Tutorial. (2019) / [P.G. Pererva et al.] // Edited by prof. P.G.Pererva, prof. Gy.Kocziszky, prof. M.Somosi Veres. Kharkov-Miskolc: NTU "KhPI". 689 p.
- Tkachov M.M., Kobieliieva T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. № 4 (8). P. 27-35.
- Tovazhnyanskiy V., Kobleeva T., Gladenko I., Pererva P. (2010) Antikrizisnyy monitoring of finansovo-ekonomicheskikh indexes of work of enterprise // *Business Studies*. Volume 7.- Numer 2. Miskolz Press. S. 171-183.
- Poberezhnyi R., Pererva P. (2016) Bridging the gap between the banking sector and SMEs in Ukraine the use of the European experience // *Entrepreneurship Erziehung und Gründungsberatung / Editor of the monograph prof. R.Fortmüller*. Vienna: University of Economics and Business, MANZ Verlag. p.267-282.

32. Kosenko O., Tkachov M., Pererva P. (2017) Compliance program of an industrial enterprise: the essence and content // *Balance and Challenges. X International scientific conference*. Miskolc-Lillafured: University of Miskolc. P.87-93.
33. Maslak M., Poberezhnyi R., Pererva P. (2017) Current state and prospects of development of the tractors market in Ukraine // *Balance and Challenges. X International scientific conference*. Oktober 17-18. Miskolc-Lillafured : University of Miskolc, 2017. P.94-99.
34. Kosenko O., Tkachov M., Pererva P. (2015) Economic problems of Intellectual Property // *9-th international scientific conference "Balance and Challenges"*. Miskolc-Lillafured. 2015.- S. 113-124.
35. Schimpf K., Pererva P., Gladenko I. (2010) Monitoring of Efficiency of Innovative Activity of Industrial Enterprise // *"Club of Economics in Miskolc" TMP*. Miskolc: Miskolc Press. Number 2. Volume 6. P. 63-68.

References (transliterated)

1. Kravchuk A.V., Pererva P.G. Efektyvnist yak ekonomichna katehoriya [Efficiency as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]. Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. no 15 (1291). pp. 137-143.
2. Pererva P.G. Ekonomiko-orhanizatsiyni zasady innovatsiynoyi ta investytsiynoyi diyalnosti pidpryyemstva [Economic and organizational principles of innovative and investment activity of the enterprise] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. no 45 (1266). pp.51-55.
3. Marchuk L.S., Pererva P.G. Intelektualnyy potentsial yak ekonomichna katehoriya [Intellectual potential as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of NTU "KhPI" (economic sciences). : Coll. of science Ave], Kharkiv : NTU "KhPI" 2018. no 15 (1291). pp. 53-63.
4. Pererva P.G. Informatsiyna diyalnist pidpryyemstva: upravlinska, tsinova ta marketynhova skladovi [Information activity of the enterprise: management, price and marketing components] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky)* [Bulletin of NTU "KhPI" (economic sciences). : Coll. of science Ave], Kharkiv : NTU „KhPI“. 2018. no 37(1313). pp.27-32.
5. Pererva P., Gutsan O., Diachenko T. (2017) Motivation of personnel on machine-building enterprise // *Balance and Challenges. X International scientific conference*. Miskolc-Lillafured : University of Miskolc, 2017. P.100-106.
6. Nagy S., Pererva P., Maslak M. (2018) Organization of Marketing activities on the Intrapreneurship // *MIND JOURNAL // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna* no 5.
7. Kosenko A., Pererva P. (2015) The rank estimate of the commercial potential of intellectual technologies // *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky / Ed. Dr. h.c. M.Varchola. Kosice (Slovakia)*. Volume 3, No.3. pp.83-91.
8. Besprozvannykh O., Pererva P., Tiutlikova V., Kovalova V., Kudina O., Dorokhov O. (2019). Improvement of the Method for Selecting Innovation Projects on the Platform of Innovative Supermarket. *TEM Journal*, 8(2), pp. 454-461. URL: DOI: 10.18421/TEM82-19
9. Pererva P., Hutsan O., Kobieliyev V., Kosenko, A., Kuchynskiy, V. (2018). Evaluating elasticity of costs for employee motivation at the industrial enterprises. *Problems and Perspectives in Management*, 16(1), pp. 124-132. URL: DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16\(1\).2018.12](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16(1).2018.12)
10. Kuchynskiy, V., Pererva P., Kobieliyeva, T., Garmash, S., Danko, T. (2021). Ensuring the Sustainable Development of an Industrial Enterprise on the Principle of Compliance-Safety. *Studies of Applied Economics*, 39 (5). doi: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i5.5111>
11. Kobieliyeva T., Tkachova N., Pererva P., Tkachov M., Diachenko T. (2021) Management of relations with enterprise stakeholders on the basis of value approach. *Problems and Perspectives in Management*, 19(1), pp. 24-38. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19\(1\).2021.03](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19(1).2021.03)
12. Kuchynskiy, V., Pererva P., Kobieliyeva, T., Kosenko, A., Maslak, O. (2021). Economic substantiation of outsourcing the information technologies and logistic services in the intellectual and innovative activities of an enterprise. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4 (13 (112)), 6–14. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.239164>
13. Nazarenko S., Pererva P., Maistro R., Danko T., Doronina M., Sokolova L. (2021). The formation of economic and marketing prospects for the development of the market of information services. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 6 (13 (114)), 6–16. doi: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.245251>
14. Pererva P., Usov M., Chernobrovkina S., Larka L., Rudyka V. (2021). Methods for Assessing the Investment Attractiveness of Innovative Projects. *Studies of Applied Economics*, 39 (6). doi: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i6.5167>
15. Pererva P.G., Kobyelyeva T.O. Yakist innovatsiynoyi produktsiyyi yak skladova marketynhovoyi polityky ta konkurentospromozhnosti pidpryyemstva [Quality of innovative products as a component of marketing policy and competitiveness of the enterprise] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave] – Kharkiv: NTU «KhPI», 2016. –no 28 (1200). –pp. 70-74.
16. Tkachova NP, Pererva P.G. Rozvytok metodiv analizu faktychnoho stanu konkurentnykh perevah pidpryyemstva [Development of methods of analysis of the actual state of competitive advantages of the enterprise] // *Economics of development*. [Development economics] 2011. no 4 (60). pp. 116-120.
17. Maslak O.I., Maslak M.V., Grishko N.Y., Pererva P.G., Hlazunova O.O., Yakovenko Y.Y. (2021) Artificial Intelligence as a Key Driver of Business Operations Transformation in the Conditions of the Digital Economy // *Proceedings of the 20th IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems, MEES 2021*. DOI: 10.1109/MEES52427.2021.9598744
18. Kosenko A., Pererva P. (2014) Technological Market Conjuncture: Risk Assessment Commercialization of Intellectual Property // *Club Economics in Miskolc: Theory, Methodology, Practice*. International Advisory Board: University of Miskolc Faculty of Economics. Volume 10. no 1. pp.55-62.
19. Kobieliyeva T.O., Tkachov M.M., Tkachova N.P., Pererva P.G. (2017) Determination of marketing characteristics of market capacity for electrical automation. // *Менеджмент і маркетинг інновацій*. №3. С.79-86.
20. Starostina A.O. Marketynh: teoriya, svitovyy dosvid, ukrayinska praktyka: pidruch [Marketing: theory, world experience, Ukrainian practice: under the leadership]. Kiev: Znannya, 2009. 1070 p.
21. Kobyelyeva T.O., Pererva P.G. Upravlinnya marketynhom innovatsiynoyi produktsiyyi na zasadakh zhyttyevoho tsykladu tovaru [Management of marketing of innovative products on the basis of the product life cycle] // *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]. Kharkiv : NTU «KhPI», 2016. no 28 (1200). pp. 26-30.
22. Gliznutsa M.Yu., Pererva P.G., Benchmarkinh yak metod otsynuyannya intelektualnoho potentsialu rehioniv [Benchmarking as a method of assessing the intellectual potential of the regions] // *Marketynh i menedzhment innovatsiy* [Marketing and innovation management]. 2015. no 4. pp. 11-19.
23. Tkachev M.M., Kobieliyeva T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. no 4 (8), ч. 2. pp. 240-246.
24. Financial and technological leverage in the system of economic evaluation of innovative technologies (2017) / P.G.Pererva [et al.] // *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice* 2(23). 405-413. DOI: 10.18371/fcaptr.v2i23.121920
25. Kosenko A.V., Tkachev M.M., Kobieliyev V.M., Pererva P.G. (2018) Innovative compliance of technology to combat corruption // *Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds / S.M. Illiashenko, W.Strielkowski (eds.)*. 1st edition. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement. pp.285-295.
26. Kobieliyeva T.O., Tkachov M.M., Tkachova N.P., Pererva P.G. (2017) Modeling the marketing characteristics of market capacity for electrical automation // *Marketing and Management of Innovations*. no4. pp.67-74.
27. Pererva P.G., Kocziszky G., Szakaly D., Veres Somosi M. (2012) Technology transfer / P.G.Pererva, Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
28. Compliance program of an industrial enterprise. Tutorial. (2019) / P.G Pererva et al.] // Edited by prof. P.G.Pererva, prof. Gy.Kocziszky, prof. M.Somosi Veres. Kharkov-Miskolc: NTU "KhPI". 689 p.
29. Tkachov M.M., Kobieliyeva T.O., Pererva P.G. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Scientific bulletin of Polissia*. no 4 (8). pp. 27-35.
30. Tovazhnyanskiy V., Kobleleva T., Gladenko I., Pererva P. (2010) Antikrizisnyy monitoring of finansovo-ekonomicheskikh indexes of

- work of enterprise // Business Studies. Volume 7.- Numer 2. Miskolz Press. S. 171-183.
31. Poberezhnyi R., Pererva P. (2016) Bridging the gap between the banking sector and SMEs in Ukraine the use of the European experience // Entrepreneurship Erziehung und Gründungsberatung / Editor of the monograph prof. R. Fortmüller. Vienna: University of Economics and Business, MANZ Verlag. p.267-282.
32. Kosenko O., Tkachov M., Pererva P. (2017) Compliance program of an industrial enterprise: the essence and content // Balance and Challenges. X. International scientific conference. Miskolc-Lillafured: University of Miskolc. pp.87-93.
33. Maslak M., Poberezhnyi R., Pererva P. (2017) Current state and prospects of development of the tractors market in Ukraine // Balance and Challenges. X International scientific conference. Oktober 17-18. Miskolc-Lillafured: University of Miskolc, 2017. pp.94-99.
34. Kosenko O., Tkachov M., Pererva P. (2015) Economic problems of Intellectual Property // 9-th international scientific conference "Balance and Challenges". Miskolc-Lillafured. 2015. - pp. 113-124.
35. Schimpf K., Pererva P., Gladenko I. (2010) Monitoring of Efficiency of Innovative Activity of Industrial Enterprise // "Club of Economics in Miskolc" TMP. Miskolc: Miskolz Press. Number 2. Volume 6. pp. 63-68.

Надійшла (received) 15.05.2023

Відомості про авторів / About the Authors

Косенко Андрій Васильович (Kosenko Andrey) – кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», професор кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин; тел.: (096) 366-4379; e-mail: avakos74@gmail.com

Касич Алла Олександрівна (Kasych Alla) - докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри менеджменту та смарт-інновацій, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, вул. Мала Шияновська (Немировича-Данченка), 2; тел. +38044-256-21-62, e-mail: kme@knutd.edu.ua

Лєга Ольга Василівна (Lega Olga) – кандидатка економічних наук, доцентка, професорка кафедри обліку та оподаткування, Полтавський національний аграрний університет, м. Полтава, вул. Сковороди, 1/3, Україна; тел. (0532)-60-73-94, e-mail: olga.lega@pdau.edu.ua

Ареф'єва Олена Володимирівна (Arefieva Olena) - докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри економіки повітряного транспорту, Національний авіаційний університет, 03058 м. Київ. Проспект Любомира Гузара 1, тел. +38 (044) 406-79-75, E-mail: olena.arefieva@npp.nau.edu.ua